

УДК 664

Денис Сабітов, Микола Кухтин

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВПЛИВ РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБКИ НА ВМІСТ НІТРАТІВ У ГОТОВИХ ПРОДУКТАХ

Denys Sabitov, Mykola Kukhtyn

INFLUENCE OF DIFFERENT METHODS OF PROCESSING ON THE CONTENT OF NITRATES IN FINISHED PRODUCTS

Харчові продукти, які споживаються людиною містять значну кількість різних біологічно активних сполук. До таких сполук перш за все належать ті, які характеризують поживну цінність продуктів: білки, жири, вуглеводи, вітаміни та ін., а також різні хімічні забруднювачі: пестициди, гербіциди, солі важких металів, нітрати, нітрозосполуки, поліциклічні ароматичні вуглеводні тощо.

Вміст нітратів у рослинах залежить від їх біологічних властивостей. В овочевих культурах найбільше нітратів міститься в зелені (петрушки, кропу, шпинату, салати), коренеплодах (у редьці, редисі, червоному буряку, моркві). Менше їх міститься в помідорах, картоплі. Проміжне місце між цими двома групами овочів займають огірки, капуста.

З плодово-овочевою продукцією в організм людини при споживанні надходить від 60 до 80 % нітратів. Однак самі по собі нітрати не становлять небезпеки для споживачів, так як значна частина їх виводиться органами виділення. Проте, деяка частина нітратів (6-8 %) при значному вмісті в овочевій продукції, переходить у шлунково-кишковому тракті у нітриту, які набагато токсичніші за нітрати. Після всмоктування у кров, нітриту окислюють двовалентне залізо у тривалентне. При цьому утворюється метгемоглобін, який неспроможний переносити кисень до клітин організму, і як наслідок розвивається гіпоксія. Надзвичайно чутливі до токсичного впливу нітратів і нітритів маленькі діти, що пов'язано зі недостатнім функціонуванням у них ензимної системи. Тому в деяких країнах, наприклад у Швеції, не дозволяється давати дітям раннього віку овочеву продукцію, вирощену із використанням мінеральних добрив, навіть якщо кількість нітратів і нітритів у них не перевищує ГДК.

Метою нашої роботи було вивчити вплив різних способів обробки овочевої продукції на вміст нітратів.

Дослідження встановили, що при консервуванні значна кількість нітратів переходить у розсіл (маринад), тому у готовому продукті кількість нітратів знижується в середньому в 1,6–1,8 раза, порівняно із сировиною. Процес квашення і соління більш позитивно впливає на зменшення вмісту нітратів у капусті, огірках і помідорах. Кількість нітратів зменшувалася у готовому продукті в середньому 4-5 разів, що залежало від видового складу мікрофлори. Також виявлено, що при зберіганні термічно не оброблених соків за кімнатної температури кількість нітритів збільшується упродовж 12 год. в 5-6 разів, і наступна теплова обробка уже суттєво не знижувала їх вміст. При дослідженні впливу зберігання овочів на вміст нітратів встановлено, що протягом 3-4 місячного терміну зберігання за температури 8–10 °С кількість нітратів зменшується в 1,3–1,4 раза.

При вивченні впливу процесу варіння на вміст нітратів в овочах виявлено, що в картоплі, моркві, капусті їх кількість зменшувалася в середньому 1,6–1,8 раза, а в буряці в 1,4 раза. При дослідженні впливу варіння овочів на пару на вміст нітратів виявлено зменшення їх вмісту в 1,1–1,2 раза.